

PARTNERSKÉ NÁSILÍ OČIMA TRESTNÍ JUSTICE

Poznatky z analýzy spisů

Martina Novopacká

CÍLE

- Poskytnout bližší porozumění o povaze soudem řešených případů domácího násilí a jeho aktérech prostřednictvím analýzy vybraného vzorku trestních spisů.
 - Popsat charakteristiky odsouzených pachatelů, jejich obětí, konkrétních situací partnerského násilí, trestně-právních aspektů a rozhodovacího procesu soudu v případech PN
 - Srovnat skupinu pachatelů, kteří od soudu odešli s PT a TOS

DATA A METODOLOGIE

METODOLOGIE

Data

Trestní spisy

Náhodný výběr
Evidovaný znak DN
Pravomocně odsouzení

N=106

Metody

Deskriptivní
statistika/analýza
vztahů

obsahová analýza

Předmět

Oběti
Pachatelé
Uložené sankce
Rozhodování soudu

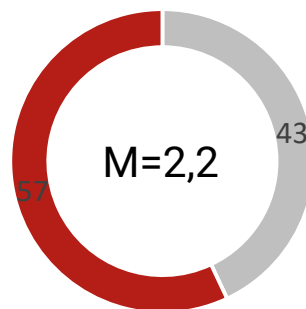
Období

2008-2009
2018-2019

VÝZKUMNÝ VZOREK

Trestný čin	%
Týrání	71
Nebezpečné vyhrožování	6
Zanedbání povinné výživy	5
Vydírání	5
Ublížení na zdraví	5
Jiné	8

Souběh

■ Ano ■ Ne

Týrání +	Počet
Vydírání	12
Ublížení na zdraví	9
Znásilnění	9
Týrání svěřené osoby	6
Těžké ublížení na zdraví	4
Výtržnictví	3

CHARAKTERISTIKY PACHATELŮ A OBĚTÍ

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O PACHATELÍCH- POROVNÁNÍ

Analýza justičních statistik vs analýza spisů

2008 – 2019	n=3692	n=106
	M/%	M/%
Věk pachatele	39,6	36,2
Pohlaví (muž)	96,8	100
Národnost		
Česká	92,6	93
Slovenské	2,8	6
Ruské	1,0	1
Ostatní	3,6	
Sledovaná okolnost:		
Alkohol	18,4	
OPL	1,4	

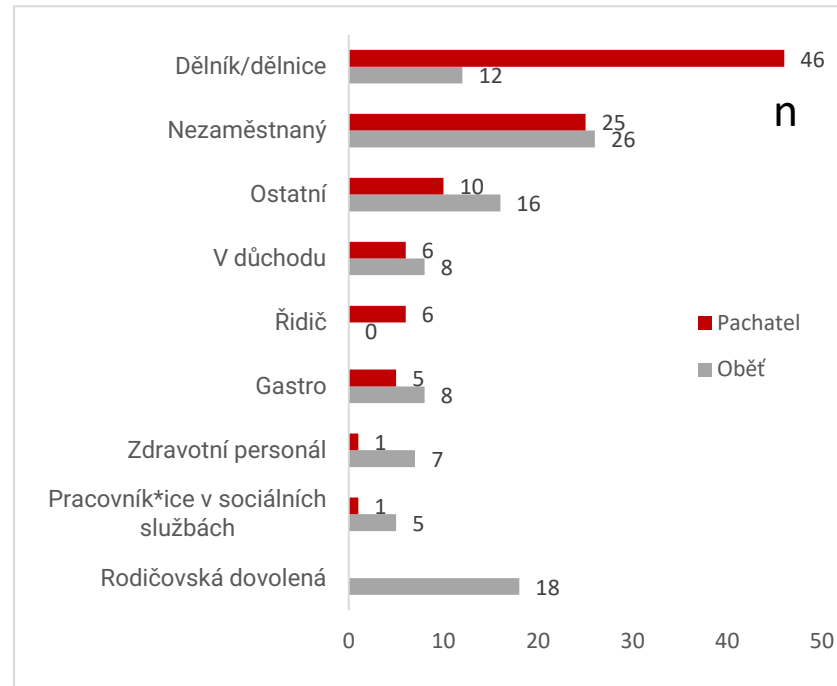
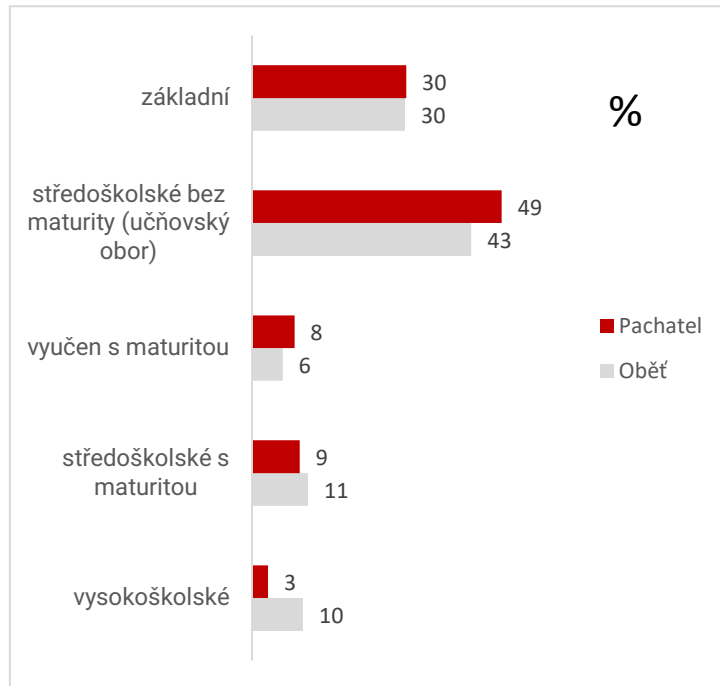
Analýza spisů

n=106	% Ano	N
Alkohol		
Užíval alkohol	80	90
Léčen z alkoholové závislosti	16	84
Intoxikace v době páčání (pokaždé/často)	70	84
Drogy		
Užíval drogy	37	89
Léčen z drogové závislosti	6	83
Intoxikace v době páčání (pokaždé/často)	12	83

M=průměrná hodnota

SOCIO-EKONOMICKÉ PODMÍNKY OBĚTÍ A PACHATELŮ

Nejvyšší dosažené vzdělání a zaměstnání obětí a pachatelů (n=96) ve vzorku

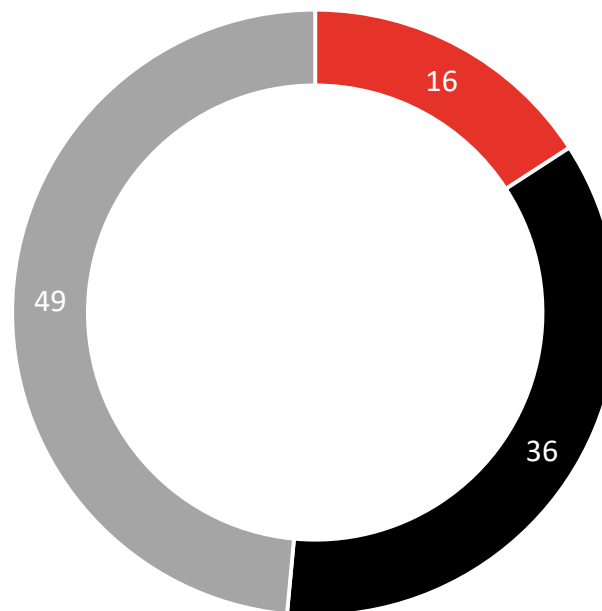

- Nezaměstnanost a chudoba (24)
- Zaměstnání s nízkým příjmem (9)
- Invalidní důchod (5)
- Exekuce či insolvence (9)
- Finanční závislost na oběti (3)

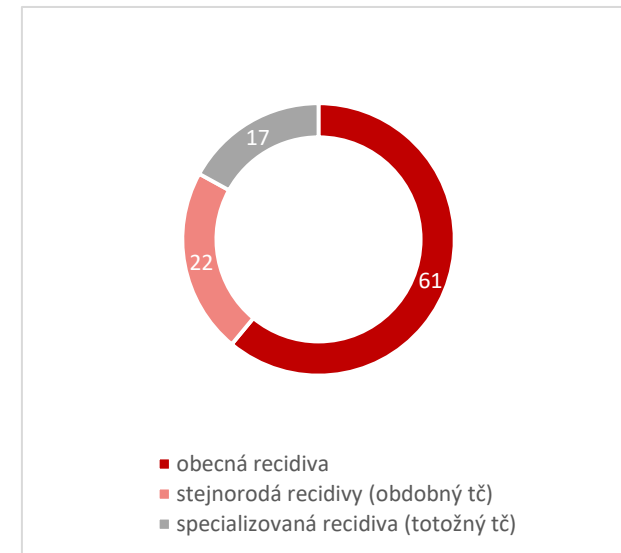
TRESTNÍ MINULOST PACHATELE

25 % uznán vinným přestupkem
34 % vykázáno
59 % problémy s násilným
jednáním (dle posudku)

Předchozí odsouzení

■ ne ■ jednou ■ více než dvakrát

VZTAH PACHATELE A OBĚTI V DOBĚ ŘÍZENÍ

- Průměrná délka 10 let
- Tři čtvrtiny pachatelů mělo s obětí společné dítě či děti, z toho v naprosté většině (91 %) případů byly útokům děti přítomny. Pokud byly děti svědky domácího násilí, bylo tomu tak ve 40 % vždy či často.
- Ve 14 případech docházelo zároveň k týrání dětí (v 8 případech se jednalo o společné děti pachatele a oběti, v 6 případech o děti, kterým pachatel nebyl otcem)

Změna vztahu v době řízení

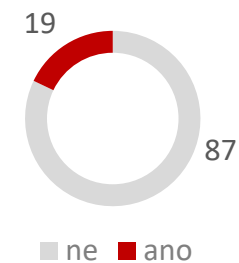
CO VÍME O POVAZE NÁSILÍ?

FORMY NÁSILÍ (%)

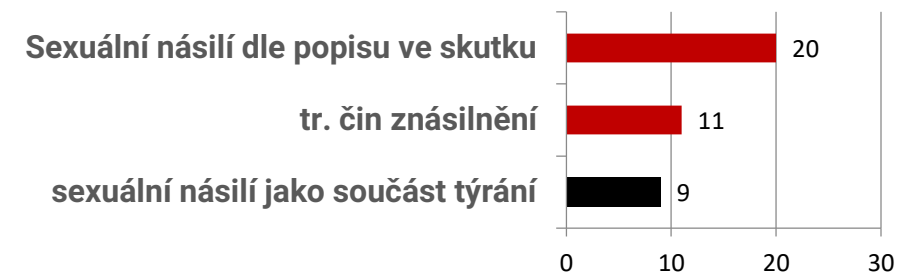

specifický cíl - těhotná žena

(z popisu skutku)

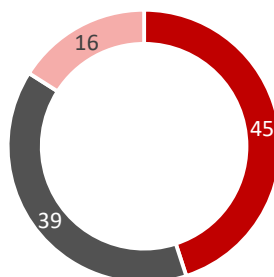
Sexuální násilí (počty)

ULOŽENÉ SANKCE A ROZHODOVÁNÍ SOUDŮ

ULOŽENÉ SANKCE A OPATŘENÍ

Uložený trest

■ podmíněný trest

■ trest odnětí svobody

■ podmíněný trest s dohledem

Trestně-právní aspekty	PRŮMĚR/MEDIÁN
Výměra při PT (měsíce)	20/24
Zkušební doba PT (měsíce)	32/36
Výměra při VTOS (měsíce)	41/36

Uložené přiměřené omezení a povinnosti	n
Zdržet se požívání alkoholu nebo jiných NL	10
Zdržet se návštěv nevhodného prostředí	3
Podrobit se vhodným programům psychologického poradenství	3
Podrobit se léčení závislosti na NL	2
Zdržet se neoprávněných zásahů	1

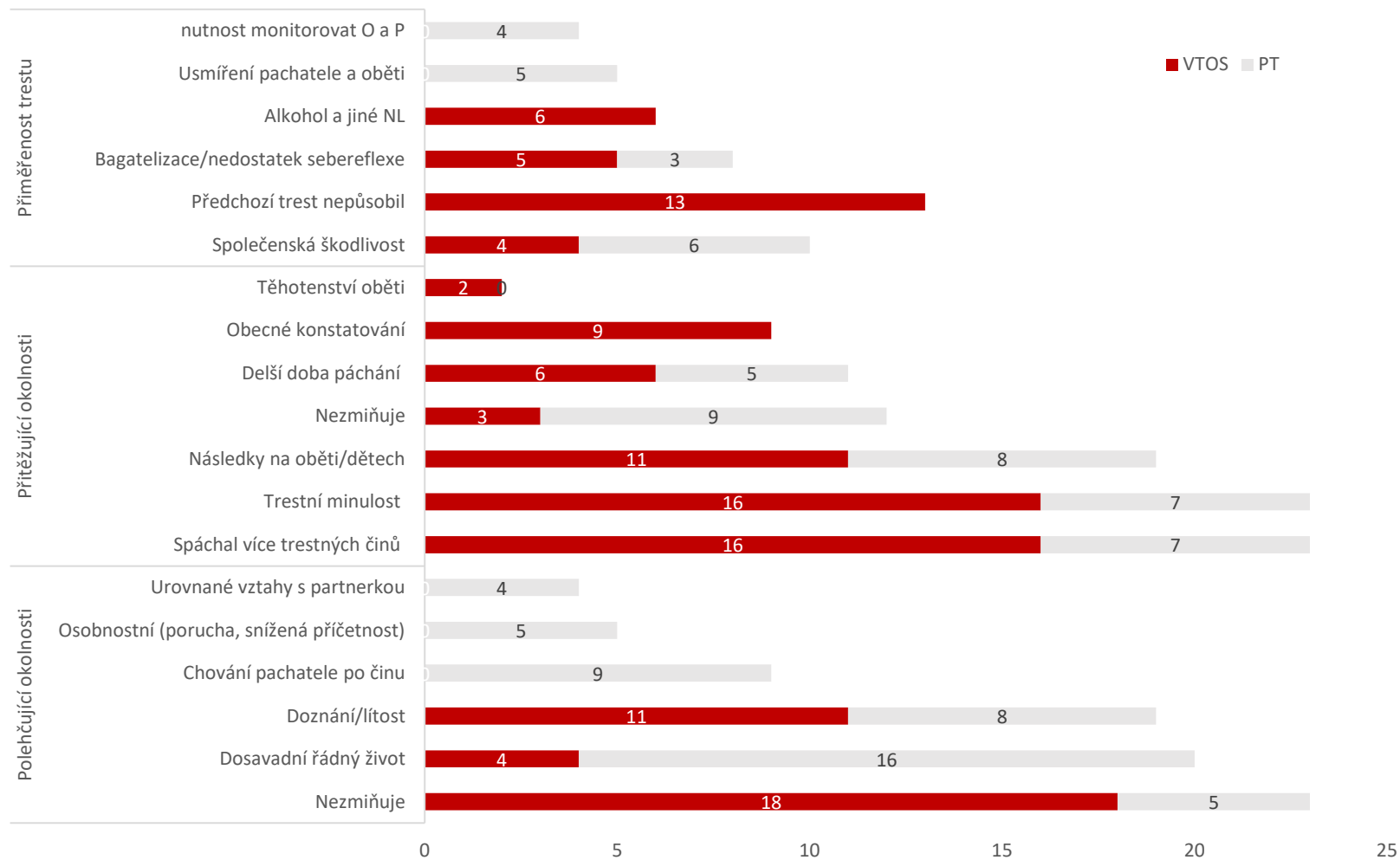
VÝZNAMNÉ FAKTORY UVĚZNĚNÍ (HIERARCHICKÝ LOGISTICKÝ MODEL)

	Model 1	Model 2
<i>Proměnné</i>	OR	OR
Týrání dle § 199 tr.zák (1 =ano)	1,05	1,21
Trestní minulost (ref. prvotrestaný)	6,68***	5,45**
Souběh vícero trestných činů (1=ano)	2,93*	4,81*
Nezaměstnaný (1=ano)		7,86***
Vzdělání (ref. vyučen a vyšší)		0,86
Nagelkerkeho R	0,29	0,51
Chí kvadrát (model)	23.4***	44,55***

*p<0,05, **p<0,01,***p<0,001, OR=Odds Ratio

M1: obecné zásady pro ukládání a stanovení výměry trestu
M2: mimotrestní faktory

NEJČASTĚJI ZMIŇOVANÉ OKOLNOSTI V SOUDNÍCH ROZHODNUTÍCH (POČET)

VYBRANÁ ZJIŠTĚNÍ Z ANALÝZY ODŮVODNĚNÍ

- Značná část odůvodnění nijak nezmiňuje specifika partnerského násilí a vystačí si s obecným, jakýmsi universálním, konstatováním.
- Lze vysledovat zohlednění specifické povahy partnerského násilí, avšak spíše výjimečně. Soudy například zmiňují následky na obětech, a to včetně těch psychických. Také dlouhodobost a dynamika a intenzita násilí se v odůvodněních častěji vyskytuje, avšak některé okolnosti lze považovat za přehlížené.
- Například těhotenství oběti, které patří mezi obecně přitěžující okolnosti, soudci zohlednili pouze ve 2 z 19 zaznamenaných případů.
- Stejně tak přehlíženou zcela je obecně přitěžující okolnost blízkého vztahu pachatele k oběti. Mimo samostatnou kvalifikaci pak dokonce v nemalé míře zůstává sexuální násilí páchané (a v popisu skutku obsažené) v kontextu domácího násilí.
- Určitou roli hraje koncept tzv. „rodinné zátěže“ (*family costs*, Pinchevsky, 2017), který se v odůvodněních objevuje. V tomto smyslu soudy celkově mnohdy přihlíží k rodinnému uspořádání pachatele a oběti, kdy stabilizace vztahu zpravidla slouží jako polehčující okolnost. V tomto kontextu zvažuje soud i důvody, aby se nerozdělovala rodina či aby se dětem neodebral otec a živitel. Soudy také zohledňovaly přání partnerek, aby jejich partner nebyl uvězněn.
- Při stanovení druhu a výměry trestu soudci mnohdy zohledňují jako polehčující okolnost ukončení vztahu a rozdělení partnerů a tedy omezení možnosti páchat další násilí.

SHRNUTÍ A DISKUSE

SHRNUTÍ

- Pachatelé v hledáčku trestní justice pocházejí především z nižších socio-ekonomických vrstev (většinou profesí dělníci či nezaměstnaní), ale ne vyloženě marginalizovaní.
- Nezaměstnanost je zároveň nejvýznamnější mimoprávní prediktor uvěznění pachatele (za kontroly okolností zohledňovaných dle obecných zásad).
- Násilí, které se dostane před soud je velmi závažné povahy (ultima ratio).
- Přiměřená omezení jsou využívána pouze sporadicky.
- Výrazná část sexuálního násilí je vnímána jako součást týrání a ne jako samostatný tč.
- Specifika DN nehrají významnou roli při ukládání a výměře trestu, naopak se vyskytuje koncept family cost.